

DÔVODY PRE KTORÉ MÁ BYŤ PAMÄTNÍK SLOVENSKEHO VYSTÁHOVALECTVA UMIESTNENÝ A VYBUDOVANÝ V BRATISLAVE

Prečo vybudovať pamätník vystáhovalectva ?

- Územie Slovenska a jeho obyvateľstvo sa stalo súčasťou celosvetových migračných pohybov. Od sťahovania na tzv. Dolnú zem z konca 17.storočia do 19.storočia, masového vystáhovalectva do zámoria od 80 – tých rokov 19.storočia, medzivojnového vystáhovalectva v rokoch 1920 – 1938, povojnovej emigrácie a útekov po roku 1948, hromadnej emigrácie po okupácii Československa vojskami Varšavskej zmluvy, až po súčasnú modernú legálnu emigráciu mladých ľudí do celého sveta, odišli do zahraničia milióny obyvateľov Slovenska. Dnes sa odhaduje, že vo svete žijú skoro tri milióny vystáhovalcov a ich potomkov.
- Väčšina emigračných a imigračných štátov venuje osobitnú pozornosť budovaniu a existencii pamätníkov venovaných tejto problematike, ktoré majú tieto základné podoby: architektonickú, výtvarnú, sochársku, múzejnú a inštitucionálnu. Na priblíženie uvádzame stručný prehľad krajín, kde podobné pamätníky už jestvujú: Argentína, Austrália, Belgicko, Brazília, Česko, Dánsko, Fínsko, Francúzsko, Holandsko, Írsko, Izrael, Južná Afrika, Kanada, Libanon, Malta, Nemecko, Nórsko, Portugalsko, San Marino, Srbsko, Slovinsko, Spojené štáty americké, Španielsko, Švédsko, Švajčiarsko, Taliansko, Veľká Británia.
- V roku 1993 prijala NR zákon o štátnych sviatkoch, dňoch pracovného pokoja a pamätných dňoch., ktorým bol 5.júl vyhlásený za pamätný deň SR , ako Pamätný deň zahraničných Slovákov.
- V roku 1997 NR SR prijala Zákon 70/1997 Z.z. zo 14. februára 1997, o zahraničných Slovákoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov.
- *„Slovensko a Slovenská republika vždy považovali a považujú Slovákov v zahraničí za integrálnu národnú súčasť, ich život a dejiny za súčasť slovenských národných dejín a ich kultúru za súčasť národného kultúrneho dedičstva. Slovenská republika si je vedomá, že Slováci vo svete sú spoločnými duchovnými nositeľmi slovenskej štátnosti, a oceňuje ich prínos ako integrujúceho činiteľa a mostu preklenujúceho hranice medzi materskou krajinou a ich novou vlasťou.“* (Z Deklarácie Národnej rady Slovenskej republiky k Slovákom žijúcim v zahraničí, 6. júla 1999).
- *„Slovenská republika podporuje národné povedomie a kultúrnu identitu Slovákov žijúcich v zahraničí, podporuje ich inštitúcie zriadené na dosiahnutie tohto účelu a vzťahy s materskou krajinou“* (článok 7a Ústavy Slovenskej republiky, úplne znenie Ústavy SR zákon č.1345/2001 Z. z.).
- V roku 2005 prijala NRSR zákon č.474/2005 Z.z. z 23. septembra 2005. o Slovákoch žijúcich v zahraničí a o zmene a doplnení niektorých zákonov
- V roku 2008 vláda SR uznesením č. 625 zo 17. septembra 2008 prijala Konceptiu štátnej politiky starostlivosti o Slovákov žijúcich v zahraničí do roku 2015.

Prečo umiestniť pamätník vyst'ahovalctva v Bratislave ?

- Po vzniku Česko – Slovenskej republiky v rokoch 1919 – 1938 bola Bratislava sídlom detašovaných ústredných orgánov štátnej správy, ktoré mali priamo vo svojej kompetencii vyst'ahovalctvo (Minister s plnou mocou pre správu Slovenska, Expozitúra Ministerstva zemedelstva, Slovenské oddelenie Ministerstva sociálnej starostlivosti, Policajné riaditeľstvo v Bratislave, Krajský úrad v Bratislave, Slovenské oddelenie Ministerstva vnútra, Slovenský úrad práce v Bratislave).
- Bratislava najmä od medzivojnového obdobia zohrávala a zohráva osobitnú a dôležitú úlohu. V tomto období sa stala dôležitým zberným centrom, kde sa sústreďovali vyst'ahovalci pred svojim odchodom do cudziny. Roku 1928 Rada mesta Bratislavy súhlasila so zriadením provizórnej noč'ahárne pre poľnohospodárskych robotníkov – vyst'ahovalcov na Jelenej ulici v Bratislave. Išlo o provizórium, na ktoré uvoľnilo riaditeľstvo štátnych železníc svoje drevené baraky do tej doby, kým nebude vystavená konečná budova na tento účel. Uvedené provizórium slúžilo daným účelom do roku 1939, kedy sa hospodárske vyst'ahovalctvo do cudziny obmedzilo a napokon zastavilo. Podobným účelom slúžila i bratislavská noč'aháreň, ktorá bola otvorená 10.11.1930 tiež na Jelenej ulici. Bola to moderná hygienická budova s oddelením pre mužov a ženy s 200 lôžkami a príslušenstvom.
- V rámci Dunajských veľ'trhov v Bratislave, sa realizovala v roku 1936 prvá výstava o slovenskom vyst'ahovalctve.
- V Bratislave pôsobila ako vyst'ahovalecká inštitúcia Slovenská odbočka Národnej rady československej a najmä Vyst'ahovalecká poradňa pre Slovensko, ktorá zahájila svoju činnosť v decembri 1934 a umiestnená bola na Križkovej ulici.
- Vo vzťahu k zahraničným Slovákom a vyst'ahovalcom zo Slovenska v rokoch 1920 – 1948 v Bratislave pôsobila Slovenská liga na Slovensku (zahraničný odbor) so sídlom na Grösslingovej ulici v budove Slovenskej ligy a v rokoch 1939 – 1944 Vedecká spoločnosť pre zahraničných Slovákov.
- V rokoch 1940 – 1948 bol v Bratislave umiestnený zberný tábor pre repatriantov a reemigrantov, ktorí sa vracali z cudziny domov na Slovensko.
- Na základe uznesenia Predsedníctva Slovenskej národnej rady bol od roku 1968 zriadený ako profesionálne pracovisko pre krajskú problematiku Ústav pre zahraničných Slovákov. Jeho sídlom sa stala časť bývalého kláštora františkánov na Františkánskej vtedy Pugačevovej ulici v Bratislave. Tu bola v roku 1984 otvorená aj prvá stála expozícia o slovenskom vyst'ahovalctve, dejinách a živote zahraničných Slovákov „Slováci vo svete“.
- Dislokačná komisia vlády Slovenskej republiky svojím rozhodnutím č. 6 zo dňa 20. marca 1990 odporučila Národnému výboru hlavného mesta SR Bratislavy pridať priestory bývalého Múzea V. I. Lenina na ul. Obrancov mieru č. 21a v Bratislave Matici slovenskej za účelom zriadenia Múzea slovenského vyst'ahovalctva a súhlasila s tým, aby dislokačné oddelenie NVB vydalo Matici slovenskej na tieto priestory dislokačné rozhodnutie. V rokoch 1990 – 2007 v tejto budove postupne sídlili, Ústav pre zahraničných Slovákov, Dom zahraničných Slovákov, Krajské múzeum a Generálny sekretariát pre zahraničných Slovákov.
- V roku 1991 Názvoslovná komisia hl. mesta SR Bratislavy, premenovala po význačných osobnostiach zahraničných Slovákov skoro všetky ulice v Bratislave Ovsíšti a Starom Háji.

- V roku 1993 vznikla samostatná suverénna Slovenska republika a jej hlavným mestom sa stala Bratislava. Odvtedy je Bratislava sídlom prezidenta, parlamentu, vlády a všetkých ústredných orgánov štátnej správy.
- V roku 1993 prijala NR zákon o štátnych sviatkoch, dňoch pracovného pokoja a pamätných dňoch., ktorým bol 5.júl vyhlásený za pamätný deň SR , ako Pamätný deň zahraničných Slovákov.
- V júli 2000 v Sade Janka Kráľa na pravom brehu Dunaja bol položený základný kameň budúceho pamätníka. Je ním 4,5-tonový kus neopracovaného červeného mramoru, ktorý venovali Slováci z Maďarska s vytesaným nápisom Základný kameň Pamätníka slovenského vyst'ahovalectva a zahraničných Slovákov. Bratislava, júl 2000, ktorý slávnostne posvätili zástupcovia Katolíckej cirkvi na Slovensku a Evanjelickej cirkvi a. v. na Slovensku.
- V roku 2006 vznikol zo zákona Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí so sídlom v Bratislave.
- Podľa koncepcie štátnej politiky starostlivosti o Slovákov žijúcich v zahraničí do roku 2015, tvorbu a výkon štátnej politiky zabezpečujú Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí spolu s Úradom pre Slovákov žijúcich v zahraničí so sídlom v Bratislave.
- V Bratislave sídli prezident, parlament, vláda, ministerstvá, veľvyslanectvá a rôzne úrady. V Bratislave má svoje sídlo niekoľko univerzít, vysokých škôl, divadiel, múzeí a iných kultúrnych ustanovizní. Bratislava je sídlom viacerých medzinárodných inštitúcií. Od roku 1997 tu sídli Rozvojový fond OSN pre Európu a Spoločenstvo nezávislých štátov – United Nations Development Programme for Europe. Od roku 2000 je mesto sídlom Medzinárodného vyšehradského fondu – International Visegrad Fund. Sídli tu Európska rada Svetovej poštovej únie (UPU), Kancelárie Svetovej zdravotníckej organizácie v SR, Informačnej kancelária Rady Európy, Zastúpenia Európskej komisie na Slovensku – Informačného centra, Domu Európskej únie, Medzinárodnej organizácie pre migráciu (IOM) Slovensko a množstva ďalších medzinárodných organizácií a inštitúcií.